

**ПРИНЦИП СПАВЕДЛИВОСТІ  
В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ ТА ВАЖЛИВІСТЬ  
ЙОГО ДОТРИМАННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ  
АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Принцип справедливості властивий усій системі права, проте саме для галузі кримінального права та кримінального правосуддя він набуває особливого значення. дослідження принципу справедливості у кримінальному судочинстві дозволить оцінити сучасний зміст правовідносин, виявити найбільш суттєві закономірності, а також спрогнозувати подальший розвиток зазначеного принципу.

розвиток та реалізація принципів як основоположних, керівних засад кримінального права тісно пов'язані з формуванням правової держави, де верховенству закону надається провідне місце і де основою життя суспільства стають загальновизнані людські цінності. вони неодноразово ставали темою обговорення багатьох конференцій, круглих столів, а також дискусії з цього питання часто знаходять своє відображення на публікаціях юридичних видань. однак проблема практичного втілення цих принципів, особливо з погляду моральності і справедливості, досі залишається невичерпною, що і обумовлює актуальність обраної теми.

враховуючи надзвичайну важливість такого принципу кримінального права, як справедливість, слід зауважити, що його вивчення і розробка в юридичній науці є недостатніми. основні погляди на дану проблематику можна звести до наступних положень:

1. справедливість – це принцип кримінального права;
2. справедливість – це принцип кримінальної відповідальності;
3. справедливість – це принцип призначення покарань.

Проте ми не можемо розглядати справедливість лише як принцип відповідальності або тим більше призначення покарання, так як будь – яка норма кримінального законодавства має бути справедливою. тобто ці положення дещо звужують розуміння цього принципу.

Значно ширше розуміння справедливості знаходить своє відображення у праці «Принципы советского уголовного права» вчених келіної С.Г. та Кудрявцева В.М., які виділяють трирівні прояву принципу справедливості у кримінальному праві. Перший стосується справедливості призначення покарання, другий передбачає для законодавця вимогу визначити справедливу санкцію за злочинне діяння і третій торкається формування кола злочинних діянь. Проте, безперечно, найголовнішу роль у кримінальному праві даний принцип відіграє при притягненні особи, винної у скоєнні злочину до кримінальної відповідальності і призначення їй покарання з урахуванням тяжкості скоєного, особистості винного та всіх інших індивідуальних особливостей даного конкретного випадку. Не випадково у ст. 65 КК України підкреслено, що особі, яка вчинила злочин має бути призначене покарання у відповідності з чинним КК, з урахуванням ступеню тяжкості злочину, пом'якшуючих та обтяжуючих обставин, а головне достатнє для її виправлення та запобігання новим злочинам.

Як видається, додержання принципу справедливості складається і проявляється у трьох складових. По-перше, це засудження особи, яка вчинила злочин, її осуд. По-друге, це призначення такій особі покарання, яке буде відповідати тяжкості вчиненого злочину, особі винного та обставинам, що пом'якшують та обтяжують покарання. По-третє, це максимальне відновлення порушених прав потерпілої особи. Тільки за умови виконання цих трьох складових можливе дотримання справедливості.

Важливим засобом забезпечення справедливості виступає незалежний, самоврядний інститут адвокатури. Так, саме адвокати відіграють важливу роль у встановленні істини, що обумовлено безпосередньо їх функціями та принципами виконання покладених на них завдань.

Обґрунтованість і справедливість відповідальності передбачає об'єктивне дослідження обставин справи, збирання та всебічну оцінку доказів, доведення наявності факту правопорушення до ступеня вини конкретної особи, визначення можливості застосування санкції, встановлення певної міри впливу відповідно до санкції норми та з врахуванням конкретних обставин справи і особистості правопорушника. На жаль, ні для кого не таємниця, що дотримання всіх цих вимог при розгляді кримінальної справи насправді забезпечується далеко не завжди. Саме адвокати

найчастіше виявлять різні помилки та відхилення від норм законодавства, а тому є однією з гарантій справедливості. реалізація завдань, покладених на адвоката, потребує пошуку необхідних доказів, з'ясування певних обставин справи, що можуть представити обвинуваченого з позитивного боку. Без допомоги професійного адвоката людина не зможе показати свою невинуватість чи меншу вину, забезпечити справедливість і рівність перед законом і судом; нормальний хід процесу опиняється під загрозою.

Перш за все, послуги адвоката необхідні підозрюваному, обвинуваченому, підсудному і засудженому, проте не варто зменшувати користь професійного представника в суді і для інших осіб, які беруть участь у справі: потерпілого, свідка, цивільного позивача у кримінальній справі. ці особи теж мають знати свої права і потребують в забезпеченні захисту їх законних інтересів.

Отже, створення відповідних умов, серед яких вагоме місце займає діяльність адвокатури, для реалізації принцип у справедливості буде сприяти подальшому вдосконаленню кримінального законодавства і підвищенню ефективності його дії.